

de E.U.-Lidstaten kan daarnaast een tussenstap betekenen naar een echt *centraal strafregister* op E.U.-niveau. Ten slotte bevelen de auteurs aan om een *Europees netwerk* op te zetten van *nationale DNA-databanken*, waarin zowel DNA-profielen van daders van seksuele misdrijven als van ongeïdentificeerde of vermiste personen zouden worden opgeslagen.

De conclusies die uit het onderzoeksproject werden getrokken, zijn samengevat ondergebracht in een derde deel. Daarna volgt ook een kort resumé in het Frans (deel vier). Helaas telt het boek een aanzienlijk aantal stel- en taalfouten. Het valt te hopen dat dit euvel geen obstakel vormt voor geïnteresseerde lezers; *European Data Collection on Sexual Offences against Minors* verdient wegens zijn actualiteit en praktische waarde de nodige aandacht.

C. DE PRETER

Interdisciplinair Centrum voor Recht en Informatica (ICRI) – K.U.Leuven

J.F. NIJBOER en W.J.J.M. SPRANGERS (eds.), *Harmonisation in Forensic Expertise. An Inquiry into the Desirability of and Opportunities for International Standards*, Amsterdam, Thela Thesis, 2000, 630 p.

Dit boek is de neerslag van een wel héél ambitieus onderzoeksproject gecoördineerd door het Leidse Seminarium voor Bewijsrecht en het Nederlands Forensisch Instituut en gefinancierd door het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum van het Nederlandse Ministerie van Justitie. Hoewel de eigenlijke onderzoeksgroep voor het project uit slechts negen personen bestond, hebben in totaal veertig auteurs van negen verschillende nationaliteiten een bijdrage geleverd. Zij vertegenwoordigen daarenboven nog eens tien verschillende disciplines: Rechten, Criminologie, Criminalistiek, Forensische Wetenschappen, Chemie, Farmacie, Biologie, Politieke Wetenschappen, Informaticawetenschappen en Psychologie. Deze diversiteit heeft ongetwijfeld bijgedragen tot de kwaliteit van het boek.

Het doel van het onderzoek blijkt reeds uit de ondertitel: de auteurs wensten te onderzoeken of het wenselijk zou zijn – of überhaupt mogelijk – om tot een aantal internationale standaarden voor forensisch onderzoek te komen. In onze geglobaliseerde maatschappij blijkt immers dat verschillende Staten verschillende (technische) eisen stellen aan de resultaten van forensische onderzoeken in strafzaken. Dit kan problematisch zijn wanneer bewijs dat in één Staat verzameld is niet aan de eisen van een andere Staat – waarin het bewijs voor de rechter dient te worden gebracht – voldoet. Een probleem dat des te nijpender is in de Europese ruimte van veiligheid, vrijheid en rechtvaardigheid. Daarenboven komt ook de toepassing van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens om de hoek kijken.

De organisatorisch-praktische aanpak van het onderzoek blijkt duidelijk uit de opzet en indeling van de verschillende hoofdstukken. Terwijl het eerste hoofdstuk op een meer algemene wijze de neiging tot harmonisatie – op verschillende niveaus – bespreekt, behandelen de daaropvolgende hoofdstukken telkens een meer specifiek aspect: de interdisciplinariteit van forensisch onderzoek, de – soms problematische – relatie tussen forensische wetenschappen en strafproces-

recht, kwaliteitsvereisten die aan forensisch onderzoek dienen gesteld te worden, verzameling en uitwisseling van forensische informatie, bewijsgaring en de statistische wetenschap en rechtsvergelijking.

Het eerste deel van het boek behandelt de trend tot harmonisatie in Europa, vooral onder invloed van de instellingen van de Unie. Niet alleen harmonisatie op wettelijk vlak, maar ook de ontwikkelingen binnen de diverse forensische wetenschappen en disciplines komen hierbij aan bod. Ook de meer filosofische achtergrondvragen betreffende harmonisatie (Wat is harmonisatie? Welke weg moet gevolgd worden? Hoever willen we gaan?) komen aan bod. Daarnaast wordt aan de hand van praktische voorbeelden aangetoond dat harmonisatie in de Europese Unie veeleer een mechanisme van kwalitatieve gelijkschakeling is, eerder dan het volledig harmoniseren van nationale handhavingssystemen. Harmonisatie onder invloed van de Raad van Europa en de derde pijler van de Europese Unie blijkt moeizamer te zijn en te leiden tot 'soft law' waarin de culturele achtergrondverschillen van de lidstaten duidelijker een plaats opeisen. Harmonisatie in de forensische wetenschappen blijkt minder gehinderd te worden. Vooral onder invloed van internationale en transnationale werkgroepen – vooral onder auspiciën van het European Network of Forensic Science Institutes – wordt hier sinds kort nuttige vooruitgang geboekt inzake de harmonisatie van methoden en technieken van onderzoek.

Uit het tweede deel blijkt duidelijk dat de interdisciplinariteit van forensisch onderzoek een belangrijke hoeksteen van de wetenschap vormt. De betogen van de verschillende auteurs laten op overtuigende wijze blijken dat deze interdisciplinariteit op verschillende niveaus vorm moet krijgen. Zo wordt enerzijds de noodzaak aan het institutionaliseren van de verschillende forensische disciplines benadrukt, terwijl anderzijds benadrukt wordt dat deze institutionalisering moet samengaan met een feitelijke decentralisatie. De bruikbaarheid en betrouwbaarheid van forensische gegevens voor een strafrechtelijk onderzoek vereist echter wel dat deze gedecentraliseerde institutionalisering in een breder samenwerkingsverband tussen de verschillende forensische wetenschappen gekaderd wordt.

Deze noodzaak wordt ook in het derde deel omtrent de interactie tussen de forensische wetenschap en het strafprocesrecht belicht. De verhouding tussen beide vakgebieden is immers niet zelden problematisch. Vooral het samenspel tussen de rechten van de verdediging (o.a. art. 6 EVRM) en de bewijskracht van forensische informatie levert wel eens problemen op: de tegensprekelijkheid van forensische informatie blijkt immers niet steeds even evident voor een verdachte. Waar vindt de verdediging bijvoorbeeld een onafhankelijke en betrouwbare expert? Het ontwikkelen van standaards en het opstellen van een officieel (Europees) register van forensische experts kan hiertoe een constructieve bijdrage leveren. Dat misdad steeds evolueert en bijgevolg veranderlijke eisen stelt aan de forensische wetenschap maakt vaak dat de wetgever op regulerend vlak vaak achterop hinkt bij het aanpassen van het strafprocesrecht aan nieuwe methoden of technieken. Er wordt in dit deel dan ook onderzocht of wettelijke standaardisatie van forensische wetenschappen nuttig en/of noodzakelijk is. Een vraag die zeer pertinent is, zeker met het oog op het vermijden van gevaar dat nuttig of noodzakelijk bewijsmateriaal in een strafzaak dient uitgesloten te worden omdat het op een onrechtmatige of onwettelijke manier verkregen zou zijn. De

ontwikkelingen onder invloed van de Nederlandse Hoge Raad op dit vlak worden kritisch tegen het licht gehouden.

Het vierde deel van het boek vloeit noodzakelijk voort uit het vorige: wil de forensische wetenschap een betrouwbare partner zijn voor de actoren in een strafproces, dan dient zij uiteraard aan een aantal kwalitatieve eisen te voldoen. En dit niet alleen om ervoor te zorgen dat bewijsmiddelen niet wegens onrechtmatigheid dienen uitgesloten te worden, maar evenzeer om rechterlijke dwalingen te vermijden. Eén remedie hiertegen is het verzekeren van een hoge graad van wetenschappelijkheid van het onderzoek, mogelijkwerwijze met onafhankelijke dubbele controle.

Deel vijf plaatst bij het – niet-betwiste – principe van harmonisatie een toch wel belangrijke *caveat*: nationaal beleid en culturele verschillen hebben een grote invloed op de ontwikkeling van wetgeving, en niet in de laatste plaats op het strafrecht en strafprocesrecht. Inzicht in het waarom van deze verschillen is dan ook onontbeerlijk om tot een correct concept van harmonisatie te kunnen komen. Dit klemt des te meer wanneer het gaat over bewijsrechtelijke regels.

De laatste twee hoofdstukken behandelen twee meer praktische onderwerpen, respectievelijk het verzamelen en uitwisselen van forensische informatie en de waarde van de statistische wetenschap bij het beoordelen van de betrouwbaarheid van forensische informatie. Bij het eerste onderwerp komen vooral de nood aan de bescherming van de privacy en de uitwisseling van forensische en politionele informatie tussen de Schengenlanden aan de orde. Daarbij speelt ook de vraag naar de wenselijkheid van een Europese DNA-databank een belangrijke rol. In het hoofdstuk omtrent statistiek wordt gedeeltelijk teruggekoppeld naar deel drie: de betrouwbaarheid van bewijsmateriaal dient voor de rechtsbank geïnterpreteerd te worden. Meer en meer wordt hierbij gebruikgemaakt van het statistische model van BAYES, terwijl de verschillende theorieën uit de kansrekening en de waarschijnlijkheidsleer hier ook een belangrijke bijdrage toe kunnen leveren.

In een allerlaatste hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen en argumenten uit de vorige hoofdstukken nog eens netjes en bondig op een rijtje gezet.

Het is onmogelijk om in het bestek van een recensie de gelaagde rijkdom van het boek duidelijk te maken. De ambitieuze opzet en omvang van het onderzoek maken dat geen enkel onderwerp onbesproken blijft of te beknopt wordt behandeld. Die gelaagdheid en de interdisciplinaire benadering van het onderwerp, die het boek interessant maken, hebben echter ook tot gevolg dat de lezer vlug geneigd is te denken dat slechts een aantal bijdragen voor hem interessant zijn omdat alleen die delen op zijn vakgebied betrekking hebben, terwijl de andere bijdragen te ver van zijn professionele belevingswereld af staan. Toch wil ik er bij de nieuwsgierige potentiële lezer op aandringen het hele boek te lezen. Geen enkele bijdrage kan immers als te irrelevant beschouwd worden om de kijk van al wie op een professionele manier met bewijs of bewijsregelingen in aanraking komt te verbreden. En laat ook de omvang van het werk geen excuus zijn!

Tom L.W. SCHEIRS